

Snakker jeg så du forstår?

De fleste tannleger har hatt kommunikasjonsundervisning i løpet av studiet, og mange av oss opplever at vi i arbeidshverdagen er gode til å kommunisere med pasienter. Vi er lært opp til trinnvis kommunikasjon og tilnærming, for å forebygge tannbehandlingsangst og for å ivareta mennesker som har slike utfordringer. Vi er gode til å snakke og forklare, og vi bryr oss om våre pasienter. Vår profesjonelle empati, sammen med godt håndverk, gjør at pasienter har stor tillit til og er fornøyde med tannlegen sin. Selv tenker jeg stadig omkring mine egne kommunikasjonsferdigheter. Jeg har tidligere skrevet i Tidende om betydningen av å lytte. Nå vil jeg løfte fram viktigheten av å ha et mål med kommunikasjonen. Spørsmål jeg reflekterer over, er: Hvorfor sier jeg det jeg sier til pasienten? Har jeg tilpasset min kommunikasjon til pasientens forutsetninger? Hva er det jeg ønsker å oppnå med det jeg sier?

Satt på spissen mener jeg at helsepersonells kommunikasjon alltid må ha som overordnet mål å bidra til bedre helse. Gjennom god og tilpasset kommunikasjon skal vi veilede pasientene når de må bestemme seg for behandling eller endre sin atferd. Veiledning gjør vi i direkte kommunikasjon, gjennom kampanjer og tiltak rettet mot atferdsendring og gjennom tiltak på samfunnsnivå. Eksempler på det siste er sunn skatteveksling, sukkeravgift, tobakksregulerende tiltak og forskrift om påvirkning av barn i sosiale medier. Uavhengig av nivå, må alle tiltak tilpasses individet hvis tiltakene skal ha den ønskede effekten. Mennesker har ulike gener, ulike personlige forutsetninger i livet, forskjellig kapasitet og kapabilitet. Ikke minst må tiltak tilpasses individets helsekompetanse.

Helsekompetanse, altså menneskers evne til å forstå sammenhengen mellom atferd og helsepåvirkning, handler i tillegg til den enkeltes personlige forutsetninger, også om helsetjenesten og om samfunnet generelt. Å bidra til å øke helsekompetansen hos våre pasienter er en viktig og vanskelig oppgave, og krever forståelse for hvordan mennesker – og samfunn – utvikler kunnskap, forståelse og praksis om helse.

Foto: Kristin Aknes

Satt på spissen mener jeg at helsepersonells kommunikasjon alltid må ha som overordnet mål å bidra til bedre helse.

I en spørreundersøkelse foretatt blant soldater i Forsvaret hadde over 40 prosent av soldatene lav helsekompetanse, og dermed også lav tannhelsekompetanse. Funnene var både overraskende og urovekkende. At unge mennesker har lav helsekompetanse betyr at til tross for jevnlig oppfølging i den offentlige tannhelsetjenesten under hele oppveksten, forstår mange unge voksne ikke sammenhengen mellom sukker og karies, mellom sure drikker og syreskader, eller hvorfor fluorid i tannkrem er anbefalt. Når unge mennesker mangler forståelse for slike sammenhenger, betyr det at det er et stort behov for en endring i måten vi bygger helsekompetanse i befolkningen på. Tannhelsetjenesten må ta sin del av ansvaret. I fellesskap trenger vi å finne ut hvordan vi bygger en tannhelsetjeneste for befolkningen som styrker helsekompetansen. I et samfunn hvor det er stor tilgang på mer eller mindre kvalitetssikret informasjon, er det viktig at vi som fagfolk veileder på en måte som gjør det mulig for alle å forstå budskapet.

Avslutningsvis vil jeg komme med et hjertesukk over/til helsepolitikkerne. Jeg er imponert over deres engasjement, men mindre imponert over deres vilje til å søke kunnskap fra fagpersoner, forskere og kompetansemiljøer. Slik jeg ser det, ville politikkerne og befolkningen tjene på at politikere i større grad aktivt søkte kunnskap om og i helsetjenestene – og naturligvis blant brukerne av tjenestene – for å kunne ta gode avgjørelser på vegne av oss alle.

I begynnelsen av 2025 hadde jeg gleden av å lese alle høringsinnspill fra lokal- og spesialistforeninger, utvalg og enkeltmedlemmer. Jeg setter stor pris på alle som har brukt av sin tid, erfaring og fagkompetanse til høringsarbeidet, og ønsker å benytte anledningen til å rette en takk til alle som har bidratt. Nå skal vi levere et godt og dekkende høringsinnspill innen 15.mars. Høringsinnspillet vil være tilgjengelig på våre nettsider etter dette, og det markerer starten på en lengre utviklingsperiode med mål om en mer moderne og helhetlig tannhelsetjeneste i Norge.

Heming Olsen-Bergem
President i NTF